

Інформаційна довідка на тему: «Збереження та раціональне використання водних ресурсів» до Всесвітнього дня водних ресурсів

Статтею 50 Конституції України гарантовано право кожного на безпечне для життя та здоров'я довкілля, складовою якого є водні ресурси.

Водні ресурси України (поверхневі та підземні води, річки, озера та моря тощо) є складовою світового океану.

Значний антропогенний вплив на навколишнє природне середовище, високий рівень промислового забруднення, відсутність ефективного державного екологічного контролю та комплексної природоохоронної політики ставить під загрозу безпечні умови проживання не тільки населення України, але й усього людства.

Генеральна асамблея ООН у 1992 році на Конференції з навколишнього середовища і розвитку (резолюція 47/193 від 22 грудня 1992 року) оголосила 22 березня Всесвітнім днем водних ресурсів.

Також у червні 1999 року на III Конференції профільні міністри 35 європейських країн, у тому числі й України, підписали Протокол про проблеми води і здоров'я, взявши на себе зобов'язання оберігати своїх громадян від захворювань, пов'язаних із забрудненням води, захищати водні ресурси, створювати системи усунення небезпечних ситуацій.

Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України у 2020 році розпочато скринінг басейнів річок України, аби дізнатися якої якості вода, що споживають українці.

У жовтні 2020 року було відібрано проби з Дніпра та його приток (27 проб води та 5 проб риби). Дослідження проводилось на понад 67 тис. речовин.

Дані скринінгу річкового басейну Дніпра свідчать про існування таких проблем:

- неефективна робота очисних споруд, необхідність реконструкції систем водопостачання та водовідведення;
- відсутність ефективного контролю за застосуванням сільгоспвиробниками агрохімікатів, які через ґрунти потрапляють у воду;
- відсутність належного нормативного регулювання застосування фосфатів у мийних засобах.

Такі дані стану водних ресурсів є вкрай невтішними та потребують рішучих дій не тільки з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, але й громадянського суспільства, адже кожен із нас відповідальний за стан довкілля.

З повним текстом звіту «Скринінговий моніторинг річкового басейну Дніпра» можна ознайомитися на вебсайті Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за посиланням <https://mepr.gov.ua/news/36879.html>

Також у 2020 році Секретаріатом Уповноваженого було проведено 17 моніторингів додержання права людини на безпечні для життя та здоров'я водні ресурси на виконання Стратегічних напрямів діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на 2020 рік.

Інформація про проблемні питання додержання екологічних прав, зокрема права людини на безпечні для життя та здоров'я поверхневі води, відображено у Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Щорічну доповідь розміщено на офіційному веб-сайті Уповноваженого за посиланням <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/>

Відповідно до статті 11 Водного кодексу України громадяни та їх об'єднання мають право брати участь у здійсненні заходів щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, зокрема:

- брати участь у розгляді місцевими радами та державними органами питань, пов'язаних з використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;
- брати участь у проведенні Держекоінспекцією перевірок виконання водокористувачами водоохоронних правил і заходів та вносити пропозиції з цих питань;
- здійснювати громадський контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;
- одержувати у встановленому порядку інформацію про стан водних об'єктів, джерела забруднення та використання вод, про плани і заходи щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;
- подавати до суду позови про відшкодування збитків, заподіяних державі і громадянам внаслідок забруднення, засмічення та вичерпання вод.

З правами громадян кореспондуються обов'язки органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ та організацій, як спеціальних водокористувачів, які здійснюють забруднення водних ресурсів.

Державна екологічна інспекція України здійснює контроль (нагляд) за:

- виконанням державних цільових, міждержавних та регіональних програм використання і охорони вод, відтворення водних ресурсів;
- наявністю та додержанням умов дозволів, установлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин, лімітів забору і використання води та скидання забруднюючих речовин;
- веденням водокористувачами обліку забору та використання вод, здійснення контролю за якістю і кількістю скинутих у водні об'єкти зворотних вод і забруднюючих речовин та за якістю води водних об'єктів у контрольних створах;
- дотриманням встановленого режиму господарської діяльності у зонах санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання, водоохоронних зонах, бережних захисних смугах, смугах відведення та берегових смугах водних шляхів, очисних та інших водогосподарських споруд і технічних пристроїв;
- здійсненням водокористувачами заходів із запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дошовими, сніговими) водами, що відводяться з їх території;
- дотриманням регламентів скидання промислових забруднених стічних чи шахтних, кар'єрних, рудникових вод з накопичувачів, норм і правил експлуатації технологічних водойм (ставки-охолоджувачі теплових і атомних станцій, рибоводні ставки, ставки-відстійники та інші).

У випадку, якщо ви виявили забруднення водних ресурсів суб'єктами господарювання, ви маєте право звернутися до Державної екологічної інспекції України (її територіальних, міжтериторіальних органів) щодо проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю). У такому разі перевірка здійснюється за погодженням Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Відповідно до статті 1, 2 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції.

У випадку порушення екологічних прав внаслідок дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини готовий сприяти їх захисту у порядку, визначеному законом.

Звернення громадян приймаються на електронну адресу:
hotline@ombudsman.gov.ua

Рекомендації щодо зменшення забруднення вод:

1. Використовуйте якомога менше хімічних засобів у побуті.

Миючі засоби для прання та інша побутова хімія – все це чистить нашу оселю, але забруднює довкілля. Від надмірної кількості фосфатів, які містяться майже в усіх миючих засобах, щороку дедалі більше страждає Дніпро – джерело питної води для мільйонів українців.

1 грам фосфатів дорівнює появі 5-10 кілограмів водоростей. Коли фосфати потрапляють у річки, вони призводять до розмноження водоростей та цвітіння води. Зі збільшенням кількості водоростей зменшується рівень кисню у воді, що призводить до смерті риби та зараження води.

2. Утилізуйте відходи правильно.

Ніколи не зливайте в каналізацію відходи, які не розкладаються. Коли ви користуєтеся токсичними речовинами, такими як фарби або аміак, прийміть заходи щодо їх правильної утилізації. Якщо ви не знаєте, як їх правильно утилізувати, проконсультуйтеся у пункті збору небезпечних відходів.

3. Не змивайте сміття та ліки в каналізацію.

Ліки зроблені з речовин, які можуть виявитися шкідливими для навколишнього природного середовища. Якщо у вас є прострочені ліки, здайте їх в пункт прийому небезпечних відходів.

4. Економте воду.

Економія води дуже важлива для збереження водних ресурсів.

Ось деякі корисні звички, які допоможуть вам економити воду:

- приймайте душ замість ванни;
- вимикайте крани, коли не користуєтеся водою, наприклад, коли чистите зуби;
- поливайте город до сходу сонця або після його заходу, щоб уникнути випаровування, що призводить до нераціонального використання води.

5. Намагайтеся не використовувати пластик.

Більшість виробленого пластику не є біорозкладним, а тому накопичується в річках, озерах, морях. По можливості, використовуйте скляні контейнери або тканинні торбинки замість пластику.

6. Не використовуйте пестициди і гербіциди.

Ті хімікати, які ви розпорошуєте в городі, потрапляють у ґрунт і просочуються у воду. Використовуйте натуральні засоби для боротьби з шкідниками і бур'янами.

Застосовуйте органічні методи рослинництва та безпечні способи боротьби зі шкідниками.

7. Запобігайте ерозії ґрунту.

Коли ґрунт піддається ерозії і руйнується, потрапляючи у річки і озера, хімічні речовини у ґрунті розчиняються у воді.

Щоб запобігти ерозії ґрунту, висаджуйте більше дерев, кущів.

8. Поширюйте екологічні ідеї.

Будьте активні в школі або на роботі. Наприклад, ви можете порекомендувати екологічно нешкідливі засоби з прибирання.

Допомагайте прибирати сміття навколо водойм.

Публічно говоріть про проблеми забруднення води у вашому регіоні.